

Schelde

nieuwsbrief

EEN UITGAVE VAN
HET SCHELDE
INFORMATIECENTRUM
AUGUSTUS 2000
NUMMER 24

IN DIT NUMMER

WINDTURBINEPROJECT AFGEBLAZEN

Een eerste voorbeeld van de werking van de Vogelrichtlijn sinds de Westerschelde als speciale beschermingszone is aangewezen.

pag. 3

HOORT DE FINT IN DE FUIK?

Het gaat steeds beter met de visstand in de Zeeschelde; met fuiken en korven proberen vissers daarvan te profiteren. Een inventarisatie leert dat het tijd is voor een eenduidige regulering van deze visserij.

pag. 4

"JAMMER DAT IK GEEN ZEEHONDJES HEB GEZIEN"

Schelde Nieuwsbrief voer een dagje mee met een milieuzeiltocht van Greenpeace op de Westerschelde.

pag. 6

RUBRIEKEN

Inspiratiebron Schelde: een beeld van Albert de Smedt

pag. 2

Scheldemonitor: goederenoverslag in Antwerpen

pag. 5

ScheldeNieuws

pag. 7

Wonen en werken aan de Schelde: de veerman van de Durme

pag. 8

Over de rol van cultuurverschillen in het beheer van de Schelde

Vlaanderen en Nederland: twee druppels water?

Grensoverschrijdende samenwerking klinkt mooi, maar de praktijk is weerbarstig, zo leren ervaringen in de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS). Cultuurverschillen drukken, naast andere factoren, een stempel op de voortgang. De arrogante vergadertijger uit Holland wil een beslissing forceren, maar kan niet om de ondoorgrondelijke Vlaming heen. De Vlaming kan de beweegredenen van de Franstalige Schelde-burgers beter inschatten. Een lastig en tijdrovend proces, maar noodzakelijk. Men is immers van elkaar afhankelijk. Schelde Nieuwsbrief vroeg Vlamingen en Nederlanders naar hun kijk op cultuurverschillen. Beperken of bevorderen deze juist de samenwerking?

Vlaanderen en Nederland zijn als twee druppels water die elkaars spiegelbeeld vormen. Het is verbazingwekkend dat twee volken die eenzelfde taal spreken, zoveel verschillen vertonen in politiek-bestuurlijke organisatie en onderhandelings- en besluitvormingsculturen. Als dat maar goed gaat, want ze zijn aan elkaar overgeleverd, bijvoorbeeld binnen het Schelde-overleg. Hoe denken Vlamingen en Nederlanders dáár eigenlijk over elkaar? Wat is volgens hen de invloed van cultuurverschillen? Om hier achter te komen legde de Schelde Nieuwsbrief acht Vlaamse en evenzovele Nederlandse waterbeheerders vier vragen voor:

- Welke eigenschap van de Nederlanders/Vlamingen vindt u het meest plezierig?
- Welke eigenschap van de Nederlanders/Vlamingen vindt u het meest vervelend?

- Welke eigenschap zou u als Vlaming/Nederlander in uw werksituatie van de Nederlanders/Vlamingen willen overnemen?
 - Denkt u dat cultuurverschillen de voortgang van de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde negatief kunnen beïnvloeden?
- Om 'voorzichtigheid' bij het beantwoorden van de vragen te

voorkomen is de geïnterviewden anonimiteit verzekerd.

LUIDRUCHTIGE HOLLANDERS

De resultaten spreken boekdelen. Vlamingen houden van de Nederlandse openheid, spreekvaardigheid en het organisatietalent. De Nederlandse rechtlijnigheid op bestuurlijk niveau geeft een groter gevoel van rechtszekerheid dan in België. Een Neder-

lander geeft gemakkelijker zijn mening, praat over de essentie in plaats van over details en heeft een ruime belangstelling voor milieuthema's. Vlamingen zouden graag de gewiekste zakelijkheid, de groepsgeest en 'de helft van hun lef' in overlegsituaties van de Nederlanders overnemen. Maar wel zijn de Hollanders te luidruchtig, betweterig

en zelfingenomen. Er wordt te lang en te wollig vergaderd met te weinig aandacht voor de mening en de aanpak van de Vlaming.

De Nederlandse geïnterviewden zijn gek op de ontspannen en praktische instelling, de gemoedelijke gezelligheid en taalvaardigheid van de Vlaming. Vervelender is 'dat je zelden weet namens wat of wie men spreekt (of niet spreekt)'. Onverschilligheid, achterdocht, het niet open zijn, de vaak té timide opstelling, geringe zakelijkheid, indirecte communicatie en besluiteloosheid, irriteren de Hollander. De ondervraagden zouden het goede gastheerschap en het

BELGIË: REGELS VAN ELASTIEK

In België gelden relatief sterke hiërarchische relaties, wat zich bijvoorbeeld uit in de grote macht van partijleiders ten opzichte van de parlementen. Ambtenaren hebben relatief weinig bewegingsvrijheid. Het land kent een mengeling van Zuid- en Noord-Europese culturen. In België wordt gewerkt met veel geschreven en ongeschreven gedragsregels. Formele regels zijn er als een flexibel kader waar naar eigen inzicht mee omgegaan kan worden. Volgens journalist Derk-Jan Epping zijn het 'speeltuigen voor wie macht heeft'. Ministers en burgers dienen niet alleen het Belgisch belang, maar het partij-, regionaal, lokaal of eigenbelang. Belgen stellen zich doorgaans bescheiden op en proberen op een indirecte en pragmatische manier conflicten te beheersen.

pragmatisme van de Vlamingen willen overnemen.

DE VLAAMS-NEDERLANDSE TANDEM

De antwoorden onderstrepen dat Vlaamse en Nederlandse waterbeheerders zich bewust zijn van hun onderlinge cultuurverschillen. Tegelijkertijd proberen de Nederlandse ICBS-ers er het beste van te maken. Ze hechten zeer aan een goede verstandhouding met hun Vlaamse collega's. Vlaanderen is een 'natuurlijke' bondgenoot waarmee ze veel zaken delen, waaronder het Schelde-estuarium. Maar soms voelen de Nederlanders zich 'in de steek gelaten' als zij onder vuur liggen van andere delegaties. Vlamingen kunnen immers beter inschatten wat de Brusselse en Waalse delegaties drijft en daardoor als een soort breekijzer fungeren. Of de Vlaming kan de Neder-

lander behoeden voor misstappen door hem tijdig in te lichten dat zijn opstelling andere delegaties irriteert. Vlamingen staan dicht bij Brusselaars, Walen en Fransen en hebben daardoor een betere antenne voor zuidelijke gevoeligheden en gewoontes. Of zoals een Vlaming stelt: "Er is een wantrouwen voor de 'gehaaidheid' van de Nederlanders. Zeker bij de Franstaligen is er argwaan. Dit is deels gevolg van het feit dat er in Nederland ook zoveel mensen met water bezig zijn,

Kijkend naar de stilte

Als je met hem mee kijkt, hoeft de titel geen betoog ...

Het meest geliefkoosde standbeeld langs het Schelde-estuarium zit aan het veer van Tielrode. Doorheen het riet kijkt hij mijmerend naar de Durme.

Zijn rug is gladgestreken, want van heinde en ver komen er kinderen voor een ritje op zijn rug.

Albert De Smedt, 1990

NEDERLAND: BRAINSTORMEN IN DE POLDER

In Nederland spelen horizontale machtsverhoudingen een relatief grote rol. Ambtenaren hebben meer vrijheid van handelen dan de collega's uit Frankrijk en de Belgische gewesten. In het poldermodel staat het streven naar consensus voorop. Het zorgvuldig betrekken van zoveel mogelijk belangen kan tot lange procedures leiden. Nederlanders dreigen te verzanden in workshops, brainstormsessies en (informele) werkoverleggen. De Nederlandse maatschappij is individualistisch ingesteld en kent weinig strikte gedragsregels. Het ontbreken hiervan kan door Belgen en Fransen worden opgevat als onbeleefdheid. Gestelde regels worden wel nageleefd en verworden soms tot een doel op zich. Nederlanders stellen zich in het buitenland vaak arrogant op, blijven regelmatig vasthouden aan eigen voorstellen (ook al is er geen steun voor te vinden) en kennen een directe manier van conflictbeheersing.

waardoor je rap het gevoel krijgt om in de verdrukking te komen. Dit werkt contra-productief. Ook het gevoel van de Nederlanders dat ze alles beter weten werkt niet bevorderlijk.”

EEN BRON VAN INSPIRATIE

Toch menen de ondervraagde Vlamingen dat het onderkennen van cultuurverschillen de samenwerking versterkt, mits de Vlaming zich niet laat ondersneeuwen en de Neder-

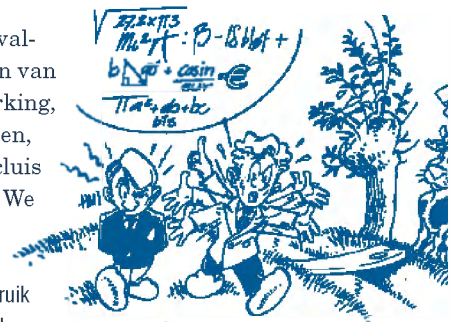
lander zijn standpunten niet als vaststaand beschouwt. Nederlanders moeten minder krampachtig vasthouden aan eigen scenario's en creatiever opereren. Daarbij is in ieder geval meer (informeel) overleg nodig.

Met de ontwikkeling van de langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium, die begin 2001 gereed zal zijn, kunnen de Vlamingen en Nederlanders de proef op de som nemen. Een intercultureel

project met ingewikkelde dimensies en praktische valkuilen. Maar ook een bron van inspiratie voor samenwerking, waar de ICBS – de Fransen, Walen en Brusselaars inclusief – van kunnen profiteren. We zijn benieuwd. (LS)

Voor dit artikel is dankbaar gebruik gemaakt van de volgende, zeer lezenswaardige bron:

Derk Jan Epping, 1998. Vreemde burenen. Over politiek in Nederland en België. ISBN 9025424902

...brainstormen in de polder...

Windturbineproject afgeblazen

De Europese vogelrichtlijn laat Nederland niet onberoerd. Sinds 24 maart 2000 is het areaal dat is aangewezen als speciale beschermingszone ruim verdubbeld. Nederland voldoet daarmee aan de wens van Brussel om in meer gebieden de vogels te beschermen. Ook de Westerschelde valt nu onder de richtlijn, de vaargeulen uitgezonderd. Tegenstanders vrezen een haperende economische ontwikkeling, ook al ging de al veel eerder aangewezen Oosterschelde indertijd niet 'op slot' voor uitbreiding van de recreatie. De komende periode moet de besluitvorming rond concrete projecten leren of die vrees terecht is.

Schelde Nieuwsbrief 20 lichtte de aanwijzing van de Westerschelde tot Vogelrichtlijngebied al toe. Aangegeven is dat de gevolgen pas op projectniveau te beoordelen zijn. Een eerste voorbeeld is inmiddels voorhanden: de beoordeling van de plannen voor de bouw van een windturbineproject langs de Schelde-Rijnverbinding en de Westerschelde. Hierbij speelde de richtlijn een duidelijke rol.

Rijkswaterstaat weigerde in januari de vergunning voor buitendijks gelegen turbines vanwege de bescherming van het schor als waterstaatswerk, mede na toetsing aan de Europese vogelrichtlijn. Rijkswaterstaat stelt dat het brakwaterschor de Appelzak uiterst zeldzaam is binnen Europa en een belangrijke rol vervult als voedselgebied voor tal van vogels als steltlopers en ganzen. Plaatsing van turbines in

dit gebied is niet gewenst, want onderzoek leert dat ganzen in een straal van 400 meter rond turbines geen voedsel zoeken. Daarnaast liggen de turbines in een vliegroute voor ganzen en bovendien zal de aanleg versturende effecten kunnen hebben op in het gebied ruiende bergeenden. Ook is het niet uitgesloten dat turbines andere vogelsoorten storen (voorzorgprinci-

pe) en zodoende besloot Rijkswaterstaat de vergunning te weigeren. Daarbij speelde ook mee dat er andere (minder bezwaarlijke) locaties denkbaar zijn voor de turbines. De regels schrijven dan voor dat daar eerst naar gekeken moet worden.

Rijkswaterstaat heeft de bezwaren tegen horizonvervuiling voor het nabijgelegen Verdrongen Land van Saeftinghe niet in haar beoordeling betrokken. Als reden geeft Rijkswaterstaat op dat Saeftinghe is aangewezen als Staatsnatuurmonument en zijn eigen beschermingsregime heeft. Opvallend is overigens dat toetsing aan de Natuurbeschermingswet bij dit project niet heeft plaats gevonden.

STREEKPLAN

Uit het voorbeeld blijkt dat bij de beoordeling van de vergunningaanvraag de vogelkundige aspecten een nadrukkelijke rol hebben gespeeld. De aanwijzing van de Westerschelde in het kader van de vogelrichtlijn heeft dus wel degelijk effect. De provincie Zeeland heeft in haar reactie op de vergunningaanvraag echter al laten weten dat de bouw van de turbines sowieso niet past binnen het streekplan. De

locatie heeft namelijk de aanduiding 'ecologische ontwikkeling richtinggevend'. De vergunning zou daarom ook zonder de kwalificatie van Vogelrichtlijngebied geweigerd kunnen zijn. Omdat veel Vogelrichtlijngebieden samenvallen met de ecologische hoofdstructuur, zullen dergelijke situaties zich in de toekomst veelvuldig voordoen. De vraag of de aanwijzing tot Vogelrichtlijngebied extra beperkingen oplevert, blijft daarmee voorlopig onbeantwoord. (WdH)

Voor meer informatie over de vogelrichtlijn:

Wim de Haan, directie Zuidwest van het Ministerie van LNV
tel. +31 (0)78 6395411

HORIZONVERVUILING HEEFT NIETS TE MAKEN MET MILIEUVERONTREINIGING ...

De term horizonvervuiling is in Nederland heel gebruikelijk, maar in Vlaanderen duiken daarbij beelden op van zwaar vervuillende industrieën aan de horizon. Waar het zoals hier gaat om milieuvriendelijke energiewinning wordt in Vlaanderen het meer neutrale begrip zicht- (of landschaps-) hinder gebruikt.

Hoort de fint in de fuik?

door Pieter Seeuws

Een fuik op het slik langs de Zeeschelde

Het gaat goed met de vis in de Beneden-Zeeschelde. Telde de zeearm in 1991 praktisch geen vissoorten, vanaf 1992 verschijnen de eerste visgemeenschappen voor Doel. Nu worden 54 vis-, twee garnalen- en vier krabbensoorten aangetroffen. Door de gunstige vooruitzichten stijgen de kansen voor een terugkeer van de beroepsvisser. Ondertussen wordt er al op semi-professionele manier gevisd met fuiken en korven. Wat leren die ervaringen voor de toekomst?

Fuiken bestaan uit een reeks hoepels waar een net rond bevestigd is. De hoepels zijn gerangschikt van groot naar klein. Binnenin de fuiken is een aantal trechtervormige netten bevestigd, waarvan het smalle uiteinde in de volgende kleinere hoepel uitmondt. Eens de vissen zo'n trechter gepasseerd zijn, kunnen ze niet meer terug. De fuiken zijn verder voorzien van twee evenwijdig aan de laagwaterlijn uitstaande 'vleugels', zijdelingse netten die de vis naar de opening van de fuik moeten leiden. **Korven** worden met tientallen in serie aaneengeschakeld langs een lange lijn. Elke korf op zich is eigenlijk een fuik met slechts één inkeling. De korven die in de Beneden-Zeeschelde gebruikt worden hangen op zo'n zes meter diepte. De fuik- en korfvisserij richt zich vooral op paling en platvissen als bot en tong. De gemiddelde vangst per fuik schommelt rond de twee kilo per week en wordt meestal verkocht aan restaurants. Minder interessante bijvangsten belanden onder andere in vissla.

De Beneden-Zeeschelde is onderhevig aan de getijdenwerking en vissers spelen daar op in. Vissen begeven zich in hun zoektocht naar voedsel naar de slikken die tijdens hoogwater onder water staan. Fuikvisserij maken hier slim gebruik van en zetten fuiken op de laagwaterlijn. De vissen die bij eb naar de geul terugtrekken, komen zo tegen de vleugels van het vistuig (zie kader) terecht en belanden in de fuiken. Tweemaal daags, bij laagwater, kunnen de vissers hun fuiken legen, maar normaliter doen ze dit slechts om de paar dagen.

DE MAZEN VAN HET NET

Tot voor kort was er op de visserij op de Beneden-Zeeschelde weinig of geen controle, onder andere om reden van verdeelde bevoegdheden. De bevoegdheid van het Vlaams Gewest belooft namelijk de oevers tot de laagwaterlijn. Het wateroppervlak tussen beide oevers vanaf de laagwaterlijn valt onder de federale bevoegdheid. Naar aanleiding van een schijnbaar toenemende visserij, besloot de afdeling Bos en Groen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap twee jaar geleden om samen met de afdeling

Natuur en de Havenbrigade van de Rijkswacht controles uit te voeren om een beter beeld te krijgen van de omvang van de fuikvisserij. Om hoeveel fuiken en korven ging het eigenlijk, waar legden de vissers hun tuig neer, welke soorten vingen ze en hadden de fuikvisserij een vergunning? In de Beneden-Zeeschelde tussen Antwerpen en de Nederlandse grens mag men het hele jaar door vissen met vaste vistuigen, mits men een vergunning heeft. Hieronder vallen onder meer de fuiken en een vergunninghouder mag maximaal vijf tuigen gebruiken. Er bestaat dus een wettelijke basis voor regulering, maar de praktijk is weerbarstig, zo bleek uit de controles.

KNELPUNTEN

Zo is nota bene de wetgeving zelf niet eenduidig. Artikel 36 meldt namelijk dat het gebruik van fuiken beperkt is tot het vangen van paling en dat de visser hiervoor niet meer dan vier fuiken tegelijk mag bezigen. Daarentegen zijn vergunninghouders niet verplicht hun tuigen te identificeren en dat bemoeilijkt de controle. Hoe maak je immers onderscheid tussen vergunde en niet-vergunde fuiken? De controles brachten ook andere knelpunten naar voren. Zo was het aantal aangetroffen fuiken op de laagwaterlijn hoger dan toegestaan volgens

de uitgegeven vergunningen. Bovendien liggen de fuiken vaak in de zogenaamde Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, gebieden die Europa omwille van hun natuurwaarden beschermt. De visserij zorgt daar voor een verstoring. Bovendien zijn de openingen van de fuiken te groot, zodat vogels en zeehonden die de slikken als rust- en voedselplaats gebruiken, erin verstrikt kunnen geraken. Bijkomend probleem is het achterlaten van in onbruik geraakte fuiken en hun toebehoren.

Naast deze zaken dreigt het gevaar van mogelijke overbevissing van herstellende vispopulaties, zoals de Fint. Deze soort is opgenomen in het Verdrag van Bern inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa. Concreet betekent dit dat voor de Fint speciale beschermingsmaatregelen genomen dienen te worden. Overbevissing zou daarbij niet alleen de visstand in de Beneden-Zeeschelde schaden, maar ook op de Noordzee, want Westerschelde en Beneden-Zeeschelde fungeren als kraamkamer van deze koudbloedige trekker.

EN WAT NU?

De knelpunten maken duidelijk dat verdere actie noodzakelijk is. Duidelijk is in elk geval dat de huidige wetge-

ving tekortschiet en bijvoorbeeld geen minimum vangstmaat voor bepaalde soorten stelt. Misschien is een wijziging van een vergunning per fuik naar een concessie voor een bepaalde strook een oplossing? Voordeel daarvan is dat de concessiehouder er zelf belang bij heeft zijn concessie vrij te houden van indringers, wat zelfregulerend werkt. Ook kan de overheid zelf de concessies aanduiden, evenals zones voor niet-concessie, gezien het belang van het gebied. Vlaam-

se en Nederlandse autoriteiten zullen in 2000 samen verder denken over de wenselijkheid en de vorm van visserij op de Beneden-Zeeschelde. Hoeveel vergunningen kunnen ze bijvoorbeeld verlenen, wat is de draagkracht van het systeem? Op deze en andere manieren kan er een beter raamwerk ontstaan voor de visserij. En dat is hard nodig, want de visstand groeit gestaag door en vissers zullen niet besluiteloos toekijken.

Pieter Seeuws werkt bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Natuur te Antwerpen en is lid van de werkgroep Visserij Beneden-Zeeschelde

Voor meer informatie:

Pieter Seeuws

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Copernicuslaan 1 bus 7

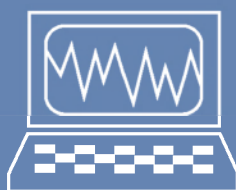
2018 Antwerpen, België

Tel. +32 (0)3 224 6277

Fax +32 (0)3 224 6087

e-mail:

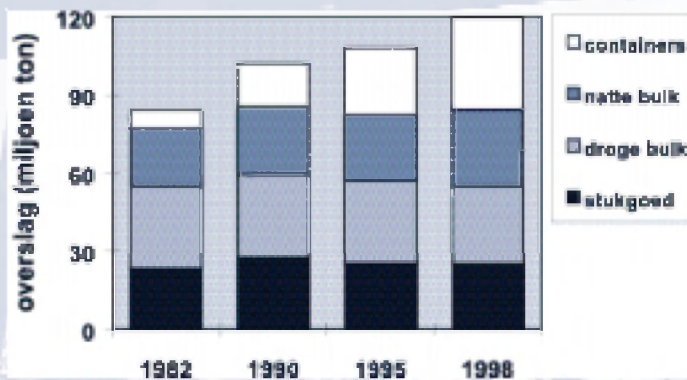
Pieter.Seeuws@lin.vlaanderen.be

Scheldemonitor Goederenoverslag in Antwerpen

Antwerpen is na Rotterdam de grootste haven in West-Europa. Hier wordt jaarlijks meer dan 100 miljoen ton goederen uit en in de schepen getakeld. Om welke goederen gaat het en hoe ontwikkelen de hoeveelheden zich?

De haven van Antwerpen slaat vele soorten goederen over: natte en droge bulkgoederen (stoffen die 'los' in het ruim worden vervoerd) stukgoed en containers. De 'natte bulk' betreft vooral aardolieproducten. Daarnaast gaat het om chemicaliën. 'Droge bulk' bestaat grotendeels uit kolen en erts, maar ook meststoffen en granen. In de stukgoedsector gaat het om overslag van vooral ijzer en staal, papier en cellulose, fruit en hout. Containers zijn in feite 'eenheids-ladingen' verpakt stukgoed met een zeer diverse inhoud. Zoals de grafiek laat zien groeide in de periode 1982-1998 de omvang van de overslag in de zeevaart jaarlijks gemiddeld met 2½%. Deze groei is aan de droge bulk en stukgoed voorbijgegaan. Deze sectoren bleven in om-

Ontwikkeling van de zeevaart-overslag in de haven van Antwerpen
(bron: Policy Research Corporation N.V., Antwerpen)

vang ongeveer even groot, al verdwenen de granen wat in de marge. De overslag van natte bulk groeide enigszins. Dé grootste groeier van deze haven is de overslag van containers; in de periode 1982-1998 vervijfvoudigde de omvang. Andere Europese havens kennen vergelijkbare groeicijfers en de verwachting

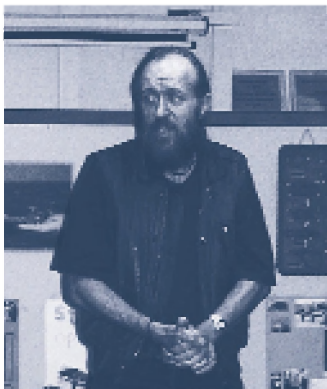
is dat de sterke groei van containeroverslag voorlopig aanhoudt. Dat betekent dat meer, maar vooral ook grotere containerschepen, de havens zullen binnenvaren. Mede dankzij de recente verruiming van de vaargeul in het Schelde-estuarium kan Antwerpen ook deze grotere schepen blijven ontvangen. (ES)

“Jammer dat ik geen zeehondjes heb gezien”

Stralend, bruin verbrand, vermoeid en gewapend met een monsterboekje en heel wat kennis stapte Joyce van het Greenpeace-schip ‘Albatros’. Samen met haar klasgenoten uit groep 7 van basisschool ‘De Wissel’ uit Souburg heeft ze een hele dag gevaren op de Westerschelde. Het was een prima dag: stevige bries, stralend zonnetje en een perfecte bemanning. “Alleen geen zeehondjes gezien”, klonk het teleurgesteld.

Het zeilschip voldoet aan alle verwachtingen: oud, groot, het kraakt en ruikt bovendien naar zee en zout. Hester Nentenaar ontvangt de leerlingen aan de loopplank, waar ze de eerste veiligheidsinstructies krijgen. Beneden in het voormalige ruim, inmiddels verbouwd tot leslokaal, neemt Ton Brouwer, de kapitein, het over. De kinderen zitten op banken langs de muur. Het is een beetje schemerig; verwachtingsvol en licht gespannen luisteren ze naar de kapitein. Hij kan zo in een piratenfilm meedoen ... Zijn verhaal van de ‘Albatros’, een oude Noordzeeklipper uit 1899, gaat erin als koek. Ton Brouwer heeft het zeilschip opgeknappt en ermee gevaren als vrachtschipper. Het was het laatste zeilende vrachtschip in Nederland. Nu huurt Greenpeace het schip voor natuur- en milieulessen voor leerlingen van de basisschool (11-12

Kapitein Ton Brouwer

jaar) en de basisvorming (13-14 jaar) in heel Nederland.

WIT OM DE NEUS

De kapitein geeft nogmaals veiligheidsinstructies, dat kan niet vaak genoeg bij zo'n grote groep van 34 kinderen. Hester, de vaste onderwijskracht aan boord, verdeelt de klas in groepjes van zes. De monsterboekjes worden uitgereikt en elke groep krijgt een begeleider voor de workshops toegewezen. Inmiddels liggen we al in de sluis bij Vlissingen. Iedereen aan dek kijkt naar de grote sluisdeur die open gaat, waarna het echte werk gaat beginnen. De kersverse matrozen moeten helpen met het hijsen van de zeilen. Het zware grootzeil gaat met een lier. Stoere jongens genoeg, maar het valt vies tegen, daar moet je wel heel erg sterk voor zijn. Zelfs de bootslieden moeten elkaar aflossen. Het voorzeil hijsen lukt aardig. Vier vrouwen helpen de bootsman. Ondertussen zeilen we op de rede van Vlissingen. Daar komen de stromingen bij elkaar en staat een stevige bries. Bovendien zeilen we tegen de woelige stroom in. De eerste neusjes worden prompt een beetje wit, maar iedereen houdt zich groot.

LESSTATIONS

De workshops gaan beginnen. Elger, een vrijwilliger, legt van

De Albatros

alles over energie uit. Een perfectere plek is niet denkbaar. De zeilen staan strak, de windmolens bij de Sloehaven draaien, grote zeeschepen varen langszij, de kerncentrale van Borssele zie je op de achtergrond en het zonnetje schijnt op het zonnepaneel. Alles is aanwezig voor een fraaie illustratie. Het gebruik van fossiele brandstoffen en de vervuiling die het veroorzaakt, wordt perfect uitgelegd met een dieselmotortje van een motorzaag. Na een paar minuten pruttelen is de rook die Elger in een ballonnetje opvangt goed zichtbaar. Ook demonstreert de Greenpeace-medewerker dat zonnepanelen licht nodig hebben. Je hoeft het paneel maar af te dekken

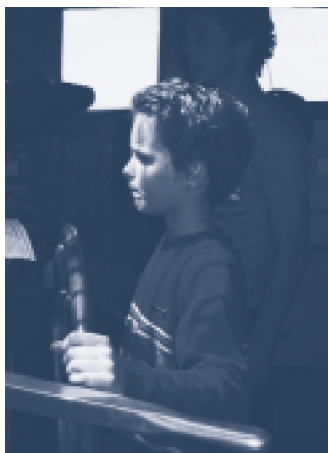
en de radio stopt met spelen. Na de les krijgen de leerlingen een stempel in het monsterboekje en begeven ze zich naar de volgende workshop.

DE WESTERSCHELDE

Inmiddels raakt het bankje waar je het minst last hebt van de deining goed bezet. Er zitten nu zes ‘witneuzen’. Met een kaakje en wat water houden ze de maag in bedwang. De ‘Albatros’ is gedraaid en zeilt tussen de kust van Oostburg en de Hooge Platen richting Terneuzen. Helaas is het hoogwater. Bij de enige plek waar je kans maakt op zeehondjes, is niets te zien. In de stuurhut krijgt een groep navigatieles met moderne en ouderwetse middelen. Hier

De milieuzeiltocht van Greenpeace met de ‘Albatros’ is mogelijk dankzij de sponsoring door zes gemeenten langs de Westerschelde. Ook de scholen betalen een bijdrage. Dit jaar was er ruime belangstelling: maar liefst 47 scholen schreven zich in. Greenpeace had slechts elf vaardagen beschikbaar voor de Westerschelde, dus moest ze loten.

legt de stuurman uit hoe je kunt zien waar je bent en waar je naar toe moet. Vol enthousiasme turen alle kinderen met een verrekijker naar de boeien. A14, klopt dat? Staat dat op de kaart? Nee, we zijn ervan af; andere kaart pakken. Sommige leerlingen blijken veel te weten en spuien trots hun kennis. Je mag ook aan het grote stuur draaien, even stuurman zijn. Onder leiding van de bootsman zeilen we richting de Kaloot. Onder de kust van Zuid-Beveland vaart het schip rustiger. Bovendien neemt de wind wat af, zodat de witte

neusjes weer bijkleuren. Iedereen kan rustig zijn boterhammetje eten.

ENTHOUSIASTE VRIJWILLIGERS

Na de lunch gaan de lessen over onderwerpen als vervuiling, plankton en vissen. De workshops zijn gebaseerd op 3 hoofdthema's: biodiversiteit, giftige stoffen, en klimaat en energie. Het idee om leerlingen via een zeiltocht hiermee in aanraking te brengen is afkomstig uit Amerika. Greenpeace heeft de leerstof aangepast aan de Nederlandse wateren en de hier voorkomende soorten. Een onderwijskracht in dienst van Greenpeace en zes vrijwilligers begeleiden de workshops. De vrijwilligers, variërend van bejaardenverzorgster tot psychiater, vinden het een onvergetelijke ervaring. Sommigen zijn zo enthousiast dat ze hun hele vakantie eraan besteden. Het is nog niet zeker of de 'Albatros' volgend jaar weer vaart. Greenpeace wil stoppen omdat het te duur is. Jammer voor Denise, Suzanne, Martijn, Sam en alle andere meis-

jes en jongens die dromen van zeehondjes in de Westerschelde. Het liefst met kleintjes eraan. Een mooier beeld van de Westerschelde kan je niet hebben en daarvoor is de 'Albatros' juist zo geschikt: een boot die geen lawaai maakt en langzaam langs de Hooge Platen zeilt, waar de zeehonden liggen te zonnen. 'Albatros' blijf varen en maak kinderdromen waar! (MP)

Voor meer informatie:
Stichting Greenpeace Nederland
Keizersgracht 174
1016 DW Amsterdam
Tel. +31 (0)20 - 422 33 44

Kapitein A. J. Brouwer
'Albatros'
William Pontstraat 41
1135 ET Edam
Tel. +31 (0)6 - 53 14 82 76

ScheldeNieuws

• Lezersonderzoek

Najaar 2000 zal zeer waarschijnlijk een lezersonderzoek worden gehouden onder abonnees van de Schelde Nieuwsbrief. Hogeschool Zeeland voert het onderzoek in opdracht van het Schelde InformatieCentrum uit. Ook u kunt voor een interview benaderd worden. Wij hopen op uw medewerking.

• Rapport

Het Instituut voor Natuurbehoud te Brussel produceerde het rapport 'Natuurherstelplan Zeeschelde: drie mogelijke inrichtingsvarianten'. Contactpersoon: Dr. T. Ysebaert, Instituut voor Natuurbehoud Brussel, tel. +32 (0)25581811

• Instituut

In Oostende is recentelijk het *Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)* opgericht. Missie is het zeewetenschappelijke onderzoek in Vlaanderen uitstraling en visibiliteit te geven. Als essentiële taak heeft het instituut daarvoor een Informatie- en Coördinatiecentrum.

Vlaams Instituut voor de Zee vzw, Victoriaalaan 3, B-8400 Oostende, België; website: www.vliz.be; e-mail info@vliz.be

• Studiedag

Het Maritiem Instituut en de Universiteit van Gent organiseren een studiedag op woensdag 11 oktober 2000 in Het Pand – Universiteit Gent – rond het thema '*Scheepsafvalstoffen en ontvangstfaciliteiten in de Vlaamse havens*'.

Meer informatie treft u op internet:

http://www.law.rug.ac.be/intpub/maritiem_instituut

• Boek

Onlangs is het boek '*Interactief watermanagement in grensoverschrijdende riviersystemen*' verschenen. In het boek zet Jacko van Ast de stand van zaken in het beleid en beheer van het zoete water uiteen. Naast een probleemverkenning en analyse van de historische ontwikkeling van het waterbeheer, besteedt hij aandacht aan mogelijke oplossingen, met name in internationale stroomgebieden. De te trekken lessen zijn toegepast op het internationaal gedeelde riviersysteem van de Schelde. Te verkrijgen in de boekhandel en bij de uitgever; ISBN 9051667825, Uitgeverij Eburon bv, Delft, Tel. +31 (0)152131484

Schipper mag ik overvaren ...

Nog dertien veerponten zijn er langs de Zeeschelde. Op een zonnige zondagavond zochten wij Alin, de veerman van de Durme, op.

Hij vaart net naar de overkant met een twintigtal passagiers. Op de terugweg is de boot wéér bijna vol met fietsers, wandelaars en skaters. Binnen een uurtje is het hoogtij, Alin verwittigt de mensen dat er dan tot zijn spijt geen overvaart is. Omwille van een hoge zandbank vóór de oever kan hij bij hoogtij niet aanleggen aan de vaste steiger van de overkant. Een veerman langs de Zeeschelde vaart als zelfstandige met zijn eigen boot. Alleen de collega's van Kruibeke en Bazel zijn in loondienst bij rederij Flandria en gebruiken een boot van de Vlaamse Gemeenschap. Vakantie of vrije weekends zijn er niet bij, alle dagen staat hij klaar, om het half uur, 's winters van acht tot zes en in de zomer tot acht uur 's avonds. Een ver-

vanger is niet gemakkelijk te vinden, want je moet een stuurbrevet voor passagiers halen vooraleer je mensen mag overzetten. We zitten op een bankje langs de dijk. Een wandelaar houdt even halt en bekijkt het tafereel. Hoelang het veer er al ligt? "Al sinds 1200", zegt Alin. Vroeger werd het gebruikt voor woon-werkverkeer, of om boodschappen te doen aan de overkant. Met de komst van de auto werd het een tijdlang heel rustig rond de veerdienst en weinig mensen wisten nog dat die bestond. Maar in de

jaren negentig kwam de kentering. Bij de afwerking van het Sigma-plan werden alle dijken verhard, zodat je van Antwerpen tot Gent langs de Schelde kan fietsen. Het veer werd herontdekt met de opkomst van het fietstoerisme en Alin zag in zeven jaar tijd het aantal passagiers verdubbelen. Op drukke zomerdagen is de boot te klein en moet er haast continu worden gevaren.

Wij geloven hem graag, de drukte rond de aanlegsteigers neemt weer toe, want het wordt stilaan tijd voor de volgende overvaart. Om het de fietsers gemakkelijk te maken ontwierp Alin een boot zonder trappen. "Maar de vaste steiger aan de overkant is echt niet meer aangepast aan het huidige publiek. Hij kan gevaarlijk glad zijn en voor minder-validen is het een hele onderneming om tot bij de boot te geraken", aldus Alin. De rit is gratis, maar de meeste mensen geven een fooi. "Bedankt, tot ziens!" (EvdB)

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum. De nieuwsbrief valt onder verantwoordelijkheid van de in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde deelnemende organisaties, de Administratie Waterwegen en Zeewezen, AMINAL afdeling natuur (ecologisch impulsgebied Schelde-Dender-Durme) en het Instituut voor Natuurbehoud. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europese Unie LIFE project MARS. De in de nieuwsbrief gepubliceerde meningen weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het beleid van de deelnemende organisaties.

SCHDELDE INFORMATIECENTRUM
Grenadierweg 31, Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon (0118) 672293
Fax (0118) 651046
E-mail:
SIC@RIKZ.RWS.MINVENW.NL
Coördinator: Anja Phernambucq
Telefoon (0118) 672292

**Schelde InformatieCentrum
op Internet**
<http://waterland.net/sic/>

CORRESPONDENTIEADRES BELGIË
Ecologisch Impulsgebied
Schelde-Dender-Durme
Copernicuslaan 1 bus 7
2018 Antwerpen
Telefoon 03 224 62 50
Fax 03 224 60 87

REDACTIE
Erika van den Bergh, Henri Degruyter, Wim de Haan, Ludo Hemelaer, Marja Plugge, Ingrid Renirie, Leo Santbergen en Thecla Westerhof

EIND- EN HOOFDREDACTIE
Laurens Vogelezang respectievelijk Ed Stikvoort

FOTOGRAFIE/ILLUSTRATIES
Danker Jan Oree, Ed Stikvoort, Hessenatie N.V., Afdeling Natuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Erika van den Bergh, Marja Plugge

VORMGEVING EN PRODUCTIE
ADZ, Vlissingen

OPLAGE
2500

OVERNAME VAN ARTIKELLEN
Overname van artikelen is mogelijk met bronvermelding en na toestemming van de redactie.

ISSN 1382-9513